

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 42 (1997), No. 3, 165--168

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/139772>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1997

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

FEI:

většina ústavů hodnotí kurz jako vyhovující, ojediněle je však požadována jeho redukce.

FS:

výuka matematiky u BS musí být výrazně praktičtější zaměřená než u inženýrského studia, diferencovat ji také podle oborů studia, program kurzu musí být odvozen z cíle BS a musí podporovat kvalifikaci absolventů BS.

4. Jaký je Váš názor na účelnost BS na Vaší fakultě?

FEI:

$\phi = 4,8$

FS:

$\phi = 3,5$

5. Jaký je názor Vašich kolegů z praxe na účelnost BS?

FEI:

Odborníci z praxe: lze definovat jako „smíšený“.

FS:

Teoretikové pokládají BS za neúčelné, praktici naopak za účelné.

3. Závěr

Ve svém šetření jsem se pokusil vyslovovat názory odborných ústavů VUT na vybrané problémy výuky matematiky na VŠT. Jsem přesvědčen, že by je ústavy matematiky na VŠT měly podrobit rozboru a oboustranně začít diskusi. Pro obě strany, ale také pro studentstvo by byla nanejvýš potřebná a užitečná.

L i t e r a t u r a

- [1] GREPL, R.: *Srovnání učebních programů matematiky na vysokých školách technických v Praze, Bratislavě a v Brně ve školním roce 1991–92*. Praha, Alma mater, roč. 1993, č. 4, s. 244–251.
- [2] GREPL, R.: *Základní osnovy z matematiky pro evropského inženýra, SEFI-MWG 1992 (A Core Curriculum in Mathematics for the European Engineer)*. Praha, Alma mater, roč. 1994, č. 2, s. 36–39.

jubilea zprávy

PROFESOR LADISLAV DRS SEDMDESÁTNIKEM

Dne 7. června 1997 se náš stále mladý kolega prof. ing. RNDr. Ladislav Drs, CSc., dožívá svého životního jubilea. Při této příležitosti si připomeňme jeho odborné a pedagogické zásluhy i morální kvality jeho osobnosti.

Profesor Drs se narodil v Soběslavi. V letech 1946–50 studoval na přírodovědecké fakultě UK v Praze obor matematika–deskriptivní geometrie. Vysokoškolským učitelem se

stal v roce 1952, kdy nastoupil na katedru matematiky a deskriptivní geometrie fakulty inženýrského stavitelství. Po roce přechází na fakultu architektury a pozemního stavitelství. Snaha o přiblížení výuky geometrie k inženýrské praxi ho vedla k večernímu studiu inženýrského stavitelství, které dokončil v roce 1958. Hodnost kandidáta fyzikálně matematických věd získal v roce 1960. V témže roce mu nabídl místo na svém pracovišti prof. A. Urban. Habilitační práci obhájil v roce 1962. Na katedře matematiky a deskriptivní geometrie strojní fakulty ČVUT působil jako docent až do svého odchodu do důchodu v roce 1991. V roce 1992 byl jmenován profesorem.

Odbornou prací navázal prof. Drs na své pedagogické působení a zaměřil ji na problémy klasické deskriptivní geometrie, zvláště na studium promítacích metod. S rozvo-

jem výpočetní techniky se jeho vědeckově-zkumná činnost více soustřeďuje na počítačovou geometrii. První práce z této oblasti pocházejí již z roku 1972. Spojení obou zájmů vedlo ke vzniku knihy *Objektivem počítače — geometrie speciálních fotografických technik*, SNTL 1981. Autorem fotografií je doc. ing. J. Všetečka. Autoritu odborné veřejnosti si prof. Drs získal pracemi v oboru počítačové geometrie, především svými studii tvarově složitých křivek a ploch a popularizací tohoto nového oboru. Své zkušenosti shrnul do knihy *Plochy ve výpočetní technice*, SNTL 1984.

Prof. Drs byl zván k přednáškám na konferenci o konstruktivní geometrii a počítačové grafice, organizované našimi i zahraničními vysokými školami. Některé tyto akce byly mou kolegyní dr. B. Květoňovou, CSc., vzpomenu ty již při příležitosti šedesátých narozenin prof. Drse (Pokroky č. 1, 33/1988), proto se zmíním jen o jeho pozdější činnosti. O návrhu tvarově složitých křivek a ploch přednášel v roce 1988 a 1989 na konferencích s názvem Moderní programování (MOP), které pořádala MFF UK v Praze. Přednášel na setkání rakouských geometrů v Seggau (1987, pořadatel TU–Graz) a ve Stroblu (1988, pořadatel TU–Wien). V rámci řešení mezinárodního projektu ČSSR–NDR přednášel na několika mezinárodních konferencích a setkáních řešitelů (např. Weissig, 1989, 1991, Dresden, 1989, Johanngeorgenstadt, 1986).

Vedle odborné práce je významná i pedagogická činnost prof. Drse. Spolu s doc. J. Novákem a s doc. Fr. Ježkem vybudovali předmět Počítačová grafika, který se na českých i slovenských strojních fakultách vyučuje od roku 1981. Je spoluautorem skript *Konstruktivní geometrie a Počítačová grafika*. Obojí byla odměněna cenou rektora ČVUT. Několik let externě přednášel počítačovou geometrii na MFF UK v Praze. Jeho přednášky pro postgraduální studenty katedry počítačů FEL jsou shrnuty ve skriptu *Matematické metody v počítačové grafice*, Ediční středisko ČVUT, 1990. Řadu let vedl studentské vědecké kroužky, jejichž práce se umístily ve fakultních i celostátních kolech SVOČ. Byl školitelem pro obor geometrie a topologie a členem komise pro obhajoby kandidátských prací z tétoho oboru. Pro středoškolské studenty publikoval v Rozhledech

přes 30 článků. Je autorem učebnice *Deskriptivní geometrie pro střední školy*, I. díl Prometheus, 1995, II. díl Prometheus 1996.

Významná je i jeho práce v JČSMF. 12 let byl předsedou středočeské pobočky JČSMF a několik let členem HV JČSMF. V roce 1980 inicioval založení odborné skupiny pro deskriptivní geometrii, technické kreslení a počítačovou grafiku při MPS JČSMF (nyní Odborná skupina JČMF pro geometrii a počítačovou grafiku). I v důchodu je aktivním členem jejího výboru. Členové odborné skupiny i nadále čerpají z jeho poutavých referátů i dlouholetých odborných a pedagogických zkušeností.

Byl členem terminologické komise až do ukončení její činnosti a podílel se na zpracování podkladů pro *Názvy a značky školské matematiky* (SPN 1988) a pro *Slovník školské matematiky* (zatím nevydán).

Několik poboček JČMF pozvalo prof. Drse k přednáškám o konstruktivní a počítačové geometrii (Ústí — 1989, České Budějovice — 1990, Jihlava — 1991). Přednášel též na několika konferencích Jednoty (Mariánské Lázně — 1988, Brno — 1988, Jevíčko — 1992). Jednota několikrát ocenila práci prof. Drse, naposledy v roce 1990, kdy byl jmenován zasloužilým členem JČMF.

I v důchodu se prof. Drs věnuje různým formám pedagogické práce. Je i nadále zván k přednáškám na odborné katedry FSI ČVUT. S problematikou tvarově složitých křivek a ploch seznamuje studenty pedagogické fakulty Jihočeské univerzity jako její externí profesor. Na pozvání jihočeské pobočky JČMF přednášel na soustředění řešitelů MO (Zadov 1996). Zájem o jeho přednášky mají i odborníci z praxe, působil kupř. na školení zaměstnanců podniku Škoda-Volkswagen.

Jeho spolupracovníci znají prof. Drse jako velmi milého, skromného a pracovitého člověka se smyslem pro jemný humor. Do dalších let života mu přejeme hodně zdraví, aby ještě dlouho mohl svůj volný čas věnovat geometrii a svým čtyřem vnukům.

Edita Kopincová

PROFESOR FRANTIŠEK KUŘINA PĚTAŠEDESÁTILETÝ

V roce 1997 se dožívá pětadesátiletý vysokoškolský profesor RNDr. František Kuřina, CSc., významný didaktik matematiky. S jeho jménem je u nás mnoho let spojováno úsilí o zlepšování úrovně vyučování matematice na všech typech škol. Znají ho učitelé základních i středních škol jako nadšeného propagátora moderní výuky, zvláště geometrie, a učitelé vysokých škol jako svého milého kolegu, který ochotně přijímá pozvání na konference, kde zpravidla aktivně vystupuje.

Když na MFF UK v Praze roku 1955 ukončil František Kuřina studium matematiky a deskriptivní geometrie, měl již jistou představu o tom, jak by měl učit. Vzorem mu byli vynikající učitelé, profesori B. Bydžovský a K. Havlíček, ušlechtilí a čestní lidé. Své první učitelské zkušenosti získal v Českém Krumlově a v Dobrušce.

Snaha po hlubším uplatnění jej v roce 1960 přivedla na pedagogickou fakultu v Hradci Králové. Zde se brzy stal autoritou nejen v didaktice matematiky, ale ve vzdělávání vůbec.

Zajímalo ho uplatnění myšlenek problémového vyučování, role a prostředky vizualizace poznatků, význam úloh a s tím související rozvíjení myšlení. Bojí se formalismu ve vzdělání a všemožně usiluje o tvořivé přístu-

py, proti vyučování jako instrukci zdůrazňuje konstruktivní přístupy k poznatkům.

Znalosti, které získává intenzivním studiem, neustále zpracovává se zaměřením k pedagogické praxi. Spolupracoval a spolupracuje s řadou učitelů, jejichž modernizační snahy podporoval nejen radami, ale i novými a originálními učebními texty. (Připomeňme v této souvislosti např. jeho plodnou spolupráci s paní učitelkou B. Součkovou.)

V počátečním období tzv. normalizace nesměl publikovat. Ačkoliv nemohl navazovat rozsáhlejší mezinárodní kontakty, byl i v této době zván na konference na Východ (spolupracoval např. s krakovskou školou didaktiky matematiky prof. Z. Krygowské), ale i na Západ (kam se však kromě jedné cesty do Lucemburska nedostal). Příležitost k realizaci mu tehdy daly Kabinet pro didaktiku matematiky MÚ ČSAV (vedený zpočátku doc. Vyšínem), pražské centrum didaktiky matematiky (prof. M. Koman) a redakce časopisu Matematika (a fyzika) ve škole (dr. S. Žídek). Současně však začalo jeho velmi plodné období spolupráce s bratislavským centrem didaktiky matematiky (prof. M. Hejný).

Studuje otázky koncepce školské geometrie, zajímá ho jazyk školské matematiky, dbá na jeho účelnou a jednoduchou formu, která usnadňuje řešení problémů a přispívá k dalšímu rozvoji matematického myšlení.

Matematiku chápe jako součást kultury, zdůrazňuje proto její vztah k ostatním složkám vzdělání, a to i ke složce humanitní. Didaktické ideje rozpracovává sám nebo se spolupracovníky do učebnic a monografických prací. Připomeňme zde například jeho knihy *Problémové vyučování v geometrii* (1976), *Umění vidět v matematice* (1989), *O představivosti a její roli v matematice* (1992 spolu se Z. Půlpánem a V. Kebzou), *Deset pohledů na geometrii* (1996), cyklus učebnic matematiky pro obecnou školu (spolu s J. Kittlerem, M. Komanem a M. Tichou), učebnice pro druhý stupeň základní školy (*Geometrická praktika*, *Geometrie pro 9. ročník*), cyklus učebnic *Svět čísel a tvarů* (spolu s A. Hošpesovou a J. Diviškem) aj. Celkový soupis jeho publikací zahrnuje 267 prací. Spolupráce s profesorem Kuřinou je náročná, spolupracovníky však obohacuje o podíl na tvůrčí činnosti a pocitem vytváření trvalejších hodnot.

Po roce 1989, kdy bylo možné rozvinout v celé šíři kontakty se zahraničím, získaly práce F. Kuřiny velký ohlas i v zahraničí. Je zván k aktivní účasti na mezinárodních konferencích, získanými poznatky se snaží obohatit naši didaktiku matematiky. V posledních letech se zúčastnil např. tří světových kongresů o vyučování matematice, konference o perspektivách vyučování geometrii pro příští tisíciletí, několika konferencí německých didaktiků a dalších.

Profesor Kuřina je dlouholetým členem a funkcionářem JČMF, byl vyznamenán čestným členstvím. Z jeho iniciativy vznikla tradice každoročních tematických setkání vědeckých pracovníků s učiteli matematiky (Dva dny s matematikou) a periodický seminář Vyučování matematice na nižších gymnáziích. Pracuje mnoho let v redakčních radách

Pokroků matematiky, fyziky a astronomie, Matematiky, fyziky a informatiky a časopisu Učitel matematiky.

Po roce 1989 byl proděkanem pro vědu PdF v Hradci Králové, dnes je zde vedoucím katedry matematiky. Je členem oborové rady doktorandského studia v oboru didaktika matematiky při PdF UK v Praze.

Má zájem o výtvarné umění, literaturu a fotografování.

Profesor Kuřina je obdařen stálou neutu-
chající energií duševní i fyzickou (obdivuhodně zvládá i náročné cestování) a nezanedbává přitom ani své učitelské poslání, publikační a organizační aktivity. Přejeme mu tuto energii i do dalších let!

Zdeněk Půlpán

JČMF 1862–1997

Od založení Jednoty nás letos dělí 135 let. Pohled na tuto dobu, během níž se vystřídalo pět generací učitelů a odborníků — matematiků a fyziků — v úsilí o vyšší vzdělanost a lepší podmínky pro tvořivou práci, nemusí být bez užitku.

Vezmeme-li znovu do rukou publikace zabývající se historiografií Jednoty — Houdkův *Dějepis JČM* (1982), Posejpalův *Dějepis JČM* (1912), Veselého *100 let JČSMF* (1962) a *Jubilejní almanach* (1987) — nalé-

záme v nich nejen zdroj věcných informací, ale vnímáme i celkovou atmosféru doby, v níž byly psány, postoje autorů a jejich možnosti a snahy zaujímat stanoviska a hledat širší souvislosti.

Lze říci, že každá generace měla své problémy a stanovovala si své úkoly a cíle. Jednota byla pro ni povětšinou prostředkem, jak těchto cílů dosáhnout. První generace si určila svůj cíl osvojit si oba obory tak dobře, aby se mohla vyrovnat s úrovní světovou. K tomu pracovala na české odborné terminologii, prosazovala do řad gymnaziálních profesorů absolventy univerzity aprobované v obou oborech, zakládala vědecké časopisy a vystupovala i před širší veřejností, aby se zařadila do proudu tehdejší národní politiky a získala pro svou práci pozornost. Druhá generace se musela nejprve vyrovnat s důsledky přecenění svých finančních možností. Konsolidovala ediční aktivitu a stabilizovala své postavení postupným zakotvováním v povědomí veřejnosti nejen odborné prostřednictvím předních osobností české matematiky a fyziky. Ty bez výjimky pracovaly v Jednotě jako vedoucí funkcionáři. Dorůstali noví vysokoškolští odborníci a množily se řady středoškolských profesorů, takže nebylo zatěžko vyplňovat mezery vzniklé odchodem zakladatelské generace. Třetí generace již pracuje v osvoboze-